

Ecologisch veldonderzoek

Ontsluitingsweg te Harmelerwaard

Onderzoek naar huismus, gierzwaluw, steenuil, vleermuizen, steenmarter, heikikker en ringslang

In opdracht van: Gemeente Woerden

27 september 2020

Colofon

© 2020 Laneco / Gemeente Woerden

Tekst en samenstelling: E. Rietveld MSc.

Tweede lezer: Ir. D. van Pijkeren

Projectnummer: 117.19.03

In opdracht van: Gemeente Woerden

Wijze van citeren: Rietveld, E., 2020. *Ecologisch veldonderzoek Ontsluitingsweg te Harmelerwaard*. Laneco, Ede.

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologisch advies en onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco. Noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUD

1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING	4
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGEPEN	5
2	SOORTBESCHRIJVING	7
2.1	VOGELS MET EEN JAARROND BESCHERMDE NESTPLAATS	7
2.2	VLEERMUIZEN.....	8
2.3	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	9
2.4	AMFIBIEËN.....	9
2.5	REPTIELEN	9
3	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	10
3.1	ONDERZOEKSVRAAG	10
3.2	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	10
3.3	ONDERZOEKSRONDES.....	13
4	ONDERZOEKRESULTATEN	16
4.1	VOGELS MET EEN JAARROND BESCHERMDE NESTPLAATS.....	16
4.2	VLEERMUIZEN.....	16
4.3	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	18
4.4	AMFIBIEËN	19
4.5	REPTIELEN	19
4.6	OVERIGE WAARNEMINGEN	19
5	CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES	20
5.1	SAMENVATING EN CONCLUSIE	20
5.2	CONSEQUENTIES.....	21
BIJLAGE 1	SOORTENBESCHERMING	23
BIJLAGE 2	LITERATUURLIJST.....	25
BIJLAGE 3	KAARTEN OBSERVATIES VLEERMUIZEN (1/2)	26
BIJLAGE 4	KAARTEN OBSERVATIES VLEERMUIZEN (2/2)	27

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In Harmelerwaard te Harmelen is een nieuw aan te leggen ontsluitingsweg tussen de Hugo de Vriesweg en de rotonde aan de Utrechtsestraatweg gepland. Voordat deze werkzaamheden plaatsvinden, moeten de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties met betrekking tot de natuurwet- en regelgeving in beeld zijn gebracht.

Uit een door Laneco uitgevoerde quick scan flora en fauna (Luijten, 2019) is geconcludeerd dat de volgende in de Wet natuurbescherming beschermde soorten niet uit te sluiten zijn binnen het plangebied: steenmarter, steenuil, huismus, gierzwaluw, heikikker en ringslang. Ook zijn vliegroutes, zomer-, winter- en paarverblijfplaatsen van verschillende vleermuissoorten niet uit te sluiten binnen het plangebied.

Laneco is gevraagd om nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied door bovengenoemde soorten. Deze rapportage beschrijft de resultaten van het ecologisch veldonderzoek dat in 2020 is uitgevoerd naar bovengenoemde soorten en functies.

Afbeelding 1. Rood omlijnd de globale ligging van het plangebied (ondergrond: PDOK Viewer, 2020)

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied in de Harmelerwaard (gemeente Woerden, provincie Utrecht) ligt tussen de plaatsen Harmelen en Vleuten-De Meern. Aan de noordzijde ligt een kassengebied, en oostelijke en westelijk maakt het deel uit van een bebouwingslint en loopt de rivier 'Leidsche Rijn'. Achter deze rivier ligt de N-weg (N198) met de rotonde en achterliggende agrarische gronden. De rotonde is eveneens onderdeel van het plangebied.

Naast de rotonde bestaat het plangebied uit een deel van de Leidsche Rijn, het perceel 10a aan de Harmelerwaard en achterliggende landbouwgrond. De landbouwgrond ligt aan de Hugo de Vriesweg en wordt aan de noord-, west- en oostzijde omsloten door sloten. Aan de zuidzijde ligt het perceel 10a, dat anti-kraak bewoond wordt. Op het perceel staat een woonhuis uit de jaren '60. De kopse kanten van het woonhuis hebben een houten gevelbekleding. Verder bestaat het huis uit bakstenen muren en is het dak bedekt met dakpannen. Achter het huis, richting de landbouwgrond, ligt een grote schuur die in gebruik is als werkplaats. De schuur heeft dubbelwandig bakstenen muren zonder open stootvoegen. Het dak van de schuur is bedekt met dakpannen die aan de onderkant worden afgeschermd door houten planken. De schuur bevat ook nog een zolder. Aan de achterkant van de schuur is een open uitbouw die dienst doet als opslag en garage. De uitbouw bestaat uit metalen golfplaten. Rondom deze bebouwingen groeien diverse struiken en bomen.

Binnen het plangebied is de realisatie van een nieuwe ontsluitingsweg tussen de rotonde aan de zuidzijde van het plangebied en de Hugo de Vriesweg gepland. Voor de geplande werkzaamheden is de sloop van de bebouwing op het perceel 10a noodzakelijk.

Afbeelding 2. Indruk van het plangebied van linksboven naar rechtsonder: de Leidsche Rijn met aan de overkant de rotonde, het woonhuis nr. 10a met daarachter de schuur, zijaanzicht van de schuur met kippenren, de landbouwgrond aan de Hugo de Vriesweg (foto's: Laneco, 2019).

2 SOORTBESCHRIJVING

2.1 VOGELS MET EEN JAARROND BESCHERMDE NESTPLAATS

Alle vogels zijn strikt beschermd in de Wet natuurbescherming (Artikel 3.1/3.2 Wet natuurbescherming en Vogelrichtlijn). Aantasting van actief gebruikte nesten is niet toegestaan.

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders (voorbeeld kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd (*Buteo buteo*)).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Door de leefwijze van deze soorten is het niet mogelijk om bij directe verstering van de nesten te voldoen aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming. De lijst van jaarrond beschermde vogels is in september 2009 door het ministerie van LNV gepubliceerd.

Huisumus

De huismus is een standsoort in Nederland. De populatie van deze soort is in de laatste tientallen jaren gehalveerd door een afname van geschikt leefgebied en broedplaatsen. De huismus leeft in en nabij menselijke bebouwing, zowel in als buiten de bebouwde kom. Het dier bouwt zijn nest in of tegen bebouwing (onder daken of in een dichte klimop bijvoorbeeld). Er moet altijd voldoende voedsel en schuilgelegenheid (dichte bosschages) nabij de nestplaats aanwezig zijn.

Gierzwaluw

De gierzwaluw (*Apus apus*) is een soort die alleen in de zomer in Nederland aanwezig is. De gierzwaluw is erg kritisch ten aanzien van zijn nestlocatie. Alleen tijdens de broedperiode is de gierzwaluw (mannetje en vrouwtje afwisselend) op het nest te vinden. De rest van het jaar vliegt de vogel en rust op thermiek. Het nestmateriaal bestaat uit strootjes en veren die in de lucht worden verzameld. De gierzwaluw is een erg honkvaste soort die elk jaar naar dezelfde nestlocatie terugkeert. De soort broedt graag in kolonies.

Steenuil

De steenuil is de kleinste uilensoort van Nederland. Zijn territorium omvat over het algemeen maar enkele hectares, en in het broedseizoen worden de meeste prooien binnen 200 meter rond de nestplaats verzameld. De steenuil maakt jaarrond gebruik van zijn territorium en nestplaats en is een typische bewoner van kleinschalige erven en cultuurlandschappen.

2.2 VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die aan de hand van echolocatie hun positie bepalen. Deze nachtdieren verblijven overdag in besloten ruimtes. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast zijn er soorten die van beide elementen gebruik maken.

Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz.) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders.

Vanaf begin april komen vleermuizen te voorschijn uit hun winterverblijven, afhankelijk van het weer, de ene soort wat later dan de andere. Van half mei tot half juli vormen vleermuizen kraamkolonies waarin de jongen worden geboren en grootgebracht. De mannetjes verblijven dan apart in kleinere groepen. Vanaf half augustus tot september, in het paarseizoen, vallen de kraamkolonies uiteen en trekken sommige soorten vleermuizen uit hun voortplantingsgebied weg, terwijl andere soorten nooit ver vliegen tussen zomer en winter verblijf. In deze periode paren de meeste vleermuissoorten. Vanaf oktober gaan de verschillende soorten in winterslaap, waarbij de ene soort zich eerder terugtrekt in zijn winterverblijf dan de andere (Helmer, 1988).

Omdat de soorten vaak jarenlang gebruik maken van vaste aanvliegroutes tussen verblijfsplaats en foerageergebied, kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied.

Alle vleermuissoorten, hun verblijfplaatsen en belangrijke onderdelen van het leefgebied zijn beschermd in de Wet natuurbescherming (artikel 3.5/3.6 van deze wet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn).

2.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Steenmarter

Steenmarter (*Martes fiona*) is een overwegend gebouwbewonende soort en komt voornamelijk voor in steenachtige biotopen. Deze soort is vooral te vinden in de buurt van dorpen en boerderijen. Steenmarter komt vooral voor in een omgeving met kleinschalige landbouw, oude schuurtjes en heggen. Deze soort is een cultuurvolger, hoewel elementen zoals bosjes, bermen en groenstroken noodzakelijk zijn als foerageergebied.

2.4 AMFIBIEËN

Amfibieën stellen een aantal eisen aan hun leefomgeving. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen hun voortplantingsplaats, meestal een poel of ondiep watertje zonder vissen, en hun landbiotoop. De beschermde soorten, zoals heikikker stellen strikte eisen aan hun leefomgeving. Deze eisen hebben vaak een relatie met waterkwaliteit, oppervlakte en diepte van het water en kwaliteit van het landhabitat.

Heikikker

Heikikker (*Rana arvalis*) komt voor in landschapstypen zoals hoogveen, heide, laagveen, bos, struweel en halfnatuurlijk grasland. Buiten de voortplantingsperiode bevindt heikikker zich in vochtige hoge dichte vegetatie zoals vochtige heides en kruidenrijk vochtig grasland.

2.5 REPTIELEN

Het leefgebied van reptielen bestaat over het algemeen uit plekken met voldoende schuilmogelijkheden en plekken om op te warmen. De meeste reptielensoorten houden zich voornamelijk op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen).

Ringslang

De aan water gebonden ringslang (*Natrix helvetica*) is afhankelijk van broeihopen waar ze eieren in kan leggen. Dit zijn bijvoorbeeld muizenholen, rottende boomresten, blad-, hout- en composthopen.

3 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

3.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft voor jaarrond beschermde nesten van steenuil, huismus, gierzwaluw en/of op de beschermde soorten en/of op steenmarter, heikikker, ringslang en verschillende soorten vleermuizen. Als effecten op deze beschermde soort(en) zodanig zijn dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan moet een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor de ingreep worden aangevraagd.

3.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

3.2.1 *Vogels met een jaarrond beschermde nestplaats*

Huismus

Conform protocol van het Netwerk Groene Bureaus is het onderzoek naar huismus tijdens twee gerichte veldbezoeken tussen 1 april en 20 juni uitgevoerd. De onderzoeken zijn een uur na zonsopgang uitgevoerd door minstens één persoon, waarbij geluisterd en gezocht is naar aanwezigheid nestplaatsen en individuen van huismus in het plangebied.

Gierzwaluw

Voor het gierzwaluwonderzoek zijn drie onderzoeksrondes uitgevoerd conform het protocol van Netwerk Groene Bureaus. Gedurende de rondes is gezocht naar individuen en nestlocaties van gierzwaluwen. Tussen de rondes zit minstens tien dagen en de onderzoeksrondes zijn uitgevoerd tussen 1 juni en 15 juli. Het onderzoek startte twee uur voor zonsondergang. Een van de rondes is uitgevoerd tussen 20 juni en 7 juli; in de periode dat er jongen zijn. Het onderzoek startte twee uur voor zonsondergang en zijn uitgevoerd door één of twee personen.

Steenuil

Voor het onderzoek naar steenuil is tweemaal een inspectie van de zolder boven de schuur uitgevoerd, omdat tijdens de quick scan de zolder niet toegankelijk was. Met een ladder, via een luik in de schuur was de zolder wel toegankelijk. De zolder is volledig geïnspecteerd door te zoeken naar sporen zoals veren, uitwerpselen en braakballen, om te kunnen bepalen of de zolder als verblijf- of nestplaats wordt gebruikt door steenuil.

3.2.2 Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen vanuit het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus. Het onderzoek is verricht met behulp van een batdetector D240X. De batdetector vertaalt het voor mensen onhoorbare ultrasone geluid van vleermuizen naar hoorbare geluiden. Op basis van ritme en klank van de geluiden zijn de verschillende vleermuissoorten onderscheiden. De geluiden zijn waar nodig opgenomen en later geanalyseerd in het programma Batsound en/of Batexplorer, om zo alsnog de verschillende soorten te kunnen determineren.

Massa zwermplaatsen van de gewone dwergvleermuis werden gezien de beperkte grootte van de bebouwing, en daarmee de beperkte buffer, niet verwacht. Van tweekleurige vleermuis zijn paarverblijfplaatsen niet apart onderzocht. Deze zijn alleen te vinden aan hogere bebouwing. Een woning voldoet hiervoor niet. Beide functies zijn daarom niet onderzocht in het vleermuisonderzoek.

Kraamseizoen

Er zijn drie onderzoeksrondes uitgevoerd in het zomerseizoen van 2020 om de aanwezigheid van vliegroutes, belangrijke foerageergebieden, zomerverblijfplaatsen en kraamkolonies te onderzoeken. De onderzoeksrondes hebben plaats gevonden tussen 15 mei en 15 juli met een tussenperiode van minimaal tien dagen. De drie onderzoeksrondes betroffen twee avondonderzoeken en een ochtendonderzoek. De avondonderzoeken zijn door twee personen uitgevoerd. Omdat vleermuizen in de ochtend enige tijd zwermen en dit goed zichtbaar is, is het ochtendonderzoek uitgevoerd door één persoon. Het ochtendonderzoek is uitgevoerd tussen 3 uur voor zonsopgang en zonsopgang. Het avondonderzoek heeft minimaal 2,5 uur geduurd. Deze langere onderzoekstijden conform het vleermuisprotocol houden verband met de mogelijke aanwezigheid van meervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Paarseizoen

In de nazomer zijn twee veldbezoeken uitgevoerd om de aanwezigheid van vliegroutes, belangrijke foerageergebieden, paarplaatsen en aanwijzingen voor winterverblijfplaatsen te onderzoeken. De onderzoeksrondes vonden plaats tussen 15 augustus en 1 oktober, met een tussenperiode van minimaal 20 dagen en zijn uitgevoerd vanaf zonsondergang tot minimaal drie uur na zonsondergang. De onderzoeken zijn uitgevoerd door twee personen.

3.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter

Voor steenmarter was een inspectie van de zolder boven de schuur noodzakelijk, omdat deze niet bekeken kon worden tijdens de quick scan. Met een ladder, via een luik in de schuur was de zolder wel toegankelijk. De zolder is volledig geïnspecteerd door te

zoeken naar sporen zoals uitwerpselen en prooiresten. Aan de hand van deze gegevens kon bepaald worden of de zolder als verblijfplaats wordt gebruikt door steenmarter.

3.2.4 Amfibieën

Heikikker

Op drie bewolkte avonden in de periode februari/maart is, met een temperatuur boven de tien graden (na een warme dag en met weinig wind), conform de richtlijnen vanuit het soorteninventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus onderzoek uitgevoerd. Hierbij is gezocht naar volwassen individuen en geluisterd naar kooractiviteit van heikikker.

Tevens is voorafgaand aan twee vleermuisonderzoeken, waarvan één in april/mei en één in augustus/september, gezocht naar larven en juveniele heikikkers. Dit is gedaan gedurende de vooravond.

3.2.5 Reptielen

Ringslang

Conform de richtlijnen vanuit het soorteninventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus is in maart eenmalig naar eischalen van ringslang gezocht in potentiële broeihopen. Daarnaast zijn herpetoplaten neergelegd in het plangebied. Deze zijn vier keer onderzocht in de periode april tot en met september, om zo het zomerbiotoop van ringslang te onderzoeken. De herpetoplaten (ca. 50x50cm) zijn platen waar ringslangen onder kunnen kruipen. Ook zijn de structuurovergangen, na het checken van de herpetoplaten, gecontroleerd op aanwezigheid van individuen. De herpetoplaten zijn onderzocht op dagen met zonneschijn bij een temperatuur van 15 °C.

3.3 ONDERZOEKSRONDES

3.3.1 Vogels met een jaarrond beschermde nestplaats

Huismus

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
06/04/'20	08.45-11.30	Huismus	2	07.03	1	15	Onbewolkt
17/04/'20	07.00-09.30	Huismus	1	06.38	2	9	Licht bewolkt

Gierzwaluw

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
03/06/'20	19.50-21.55	Gierzwaluw	1	21.53	3	18	Zonnig, sluierbewolking
18/06/'20	20.00-22.10	Gierzwaluw	1	21.53	2	20	Eerst regen, daarna droog
02/07/'20	20.02-00.32	Gierzwaluw	2	22.02	1-2	15	Wisselend bewolkt

Steenuil

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
06/04/'20	08.45-11.30	Steenuil	2	07.03	1	15	Onbewolkt
17/04/'20	07.00-09.30	Steenuil	2	06.38	2	9	Licht bewolkt

3.3.2 Vleermuizen

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/ onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
18/05/'20	21.30-24.00	Vleermuis	2	21.30	0-1	18-13	Gedeeltelijk bewolkt
24/06/'20	02.20-05.20	Vleermuis	1	05.19	0-1	19-15	Onbewolkt
02/07/'20	20.02-00.32	Vleermuis	2	22.02	1-2	15	Wisselend bewolkt, kort buitje
18/08/'20	21.55-23.55	Vleermuis	2	20.56	0	17	Helder
08/09/'20	21.10-23.10	Vleermuis	2	20.10	1	17	Half bewolkt

3.3.3 Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/ onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
06/04/'20	08.45-11.30	Steenmarter	2	07.03	1	15	Onbewolkt
17/04/'20	14.00-17.00	Steenmarter	2	20.42	2	9	Licht bewolkt

3.3.4 Amfibieën

Heikikker

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/ onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
18/03/'20	14.00-16.00	Heikikker	2	18.50	2	11	Bewolkt
06/04/'20	19.45-22.00	Heikikker	2	20.23	1	15	Onbewolkt
08/04/'20	20.45-22.30	Heikikker	1	20.46	1	15	Onbewolkt
17/04/'20	14.00-17.00	Heikikker	1	20.42	2	9	Licht bewolkt
12/05/'20	21.15-22.30	Heikikker	2	21.23	1	13	Half bewolkt
14/09/'20	19.25-20.35	Heikikker	1	19.55	0	17	Helder

3.3.5 Reptielen

Ringslang

Datum	Start/Einde onderzoek	Soort	Personen	Zon op/ onder	Wind (Bft)	Temp. (C°)	Weer
18/03/'20	14.00-16.00	Ringslang	2	18.50	2	11	Bewolkt
06/04/'20 (ochtend)	08.45-11.30	Ringslang	2	07.03	1	15	Onbewolkt
06/04/'20 (avond)	19.45-22.00	Ringslang	1	20.23	1	15	Onbewolkt
08/04/'20	20.45-22.30	Ringslang	1	20.46	1	15	Onbewolkt
17/04/'20	14.00-17.00	Ringslang	1	20.42	2	9	Licht bewolkt
06/05/'20	10.15-11.00	Ringslang	1	06.00	1	15	Onbewolkt
12/05/'20	21.15-22.30	Ringslang	2	21.23	1	13	Half bewolkt
18/05/'20	21.30-24.00	Ringslang	1	21.30	1	18	Gedeeltelijk bewolkt
27/07/'20	11.00-12.40	Ringslang	1	05.55	3	22	Bewolkt

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1 VOGELS MET EEN JAARROND BESCHERMDE NESTPLAATS

Huismus

Binnen het plangebied is geen huismus gehoord of waargenomen. Er is tijdens de eerste onderzoeksrunde (06-04-2020) wel één individu geobserveerd. Deze huismus was aan het roepen vanaf de dakgoot van de naburige woning. Er zijn binnen het plangebied geen verblijfplaatsen van huismussen aanwezig. Ook zijn in de naburige tuin voldoende elementen aanwezig voor een volwaardig leefgebied voor huismus.

Gierzwaluw

Er zijn gedurende het onderzoek naar gierzwaluwen geen verblijfplaatsen van gierzwaluwen aangetroffen binnen het plangebied. Er zijn enkel een aantal, maximaal vier dieren tijdens één onderzoeksrunde, hoog foeragerend en/of langsvliegend waargenomen binnen het plangebied. Het plangebied vormt voor deze dieren geen essentieel onderdeel van het leefgebied.

Steenuil

Gedurende de zolderinspecties is geconcludeerd dat de zolder niet toegankelijk is voor steenuil. Daarnaast was de zolder schoon en zijn er geen sporen (kalksporen en braakballen) gevonden op de zolder. De aanwezigheid van nestplaatsen van steenuil binnen het plangebied is uitgesloten.

4.2 VLEERMUIZEN

De waarnemingen van de onderzoeksrondes naar vleermuizen in het paar- en kraamseizoen zijn visueel weergegeven op de kaart in bijlage 3 en 4.

4.2.1 Kraamseizoen 2020

Eerste onderzoeksrunde, 18 mei 2020

De eerste onderzoeksrunde in het kraamseizoen betrof een avondronde. Tijdens deze ronde zijn de soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen in en rondom het plangebied. Van gewone dwergvleermuis zijn twee individuen uitvliegend waargenomen uit de westelijke gevel van de woning in het plangebied. De dieren foerageerden in de voortuin van de woning. Laatvlieger is langsvliegend waargenomen en gebruikte de woningen en bijbehorend groen aan de Harmelerwaard als lijnelement.

Buiten de zomerverblijfplaats zijn verder geen andere essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen waargenomen in of rondom het plangebied. Het kanaal ten zuiden van de woning wordt niet gebruikt als foerageergebied of vliegroute door vleermuizen.

Tweede onderzoeksrunde, 24 juni 2020

De tweede onderzoeksrunde in het kraamseizoen betrof een ochtendbezoek. Tijdens het deze ronde zijn de soorten gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. Circa vijf individuen gewone dwergvleermuis zijn foeragerend waargenomen binnen het plangebied in de voortuin van de woning en rondom de begroeiing tussen het weiland en de schuur.

De schuur en de woning vormen een lijnelement voor vleermuizen die vanuit het weiland kwamen aanvliegen. Deze vlogen langs de schuur, voorbij het woonhuis en vlogen daarna in westelijke richting, richting de naastgelegen woningen. De soorten gewone dwergvleermuis (twee á drie individuen) en laatvlieger (één individu) maakten gebruik van dit lijnelement.

Daarnaast is een vliegroute geconstateerd tussen de naastgelegen woningen. Deze route verbindt de woningen aan de Harmelerwaard met elkaar. De route in het plangebied loopt voor en achter de woning langs (zie bijlag 3). Alleen de gewone dwergvleermuis maakt gebruik van deze route.

Tot slot zijn er direct naast het plangebied aan de zuidwestelijke zijde drie rosse vleermuizen foeragerend waargenomen. Deze foerageerden rondom/tussen/nabij de begroeiing van de naastgelegen woning.

Verblijfplaatsen zijn tijdens de ochtendronde niet geconstateerd. Boven het kanaal is een enkele overvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen.

Derde onderzoeksrunde, 2 juli 2020

De derde onderzoeksrunde in het kraamseizoen betrof een avondbezoek. Tijdens deze ronde is wederom een zomerverblijfplaats van één gewone dwergvleermuis geconstateerd in de westelijke gevel van het woonhuis.

In en rondom het plangebied is foerageergedrag van verschillende soorten vleermuizen waargenomen. Tussen het woonhuis en de schuur zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Direct naast het plangebied, aan de oostzijde, zijn ook foeragerende vleermuizen waargenomen. Hierbij ging het om twee gewone dwergvleermuizen, één laatvlieger en één rosse vleermuis. Het kanaal is niet gebruikt door vleermuizen tijdens deze onderzoeksrunde.

4.2.2 Paarseizoen

Eerste onderzoeksrunde, 18 augustus 2020

De eerste onderzoeksrunde in het paarseizoen betrof een avondonderzoek. Tijdens deze ronde zijn de soorten gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen in het plangebied. De foeragerende dieren vlogen aan de zuid- en

westzijde boven het weiland. Tot slot is er één foeragerende watervleermuis boven de verbrede sloot ten westen van het plangebied waargenomen.

Buiten het plangebied is een paarplaats van een gewone dwergvleermuis geconstateerd. Deze bevindt zich in de woning ten westen, direct naast, het plangebied. Boven het kanaal zijn geen vleermuizen waargenomen. Tot slot vloog een rosse vleermuis voorbij het plangebied. Deze is niet in het plangebiedesignaleerd.

Tweede onderzoeksrunde, 8 september 2020

De tweede onderzoeksrunde in het paarseizoen betrof wederom een avondonderzoek. Tijdens deze ronde zijn de soorten gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen binnen het plangebied. Vier gewone dwergvleermuizen foerageerde aan de west- of noordzijde boven de watergangen grenzend aan het weiland. Eén gewone dwergvleermuis is foeragerend waargenomen rondom het woonhuis. Daarnaast vloog één rosse vleermuis over het weiland. Tot slot is er één langsvliegende ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze vloog langs het kanaal.

Buiten het plangebied zijn twee tot drie paarplaatsen van gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze paarplaatsen zijn gelokaliseerd in de bebouwing aan de Hugo de Vriesweg op nummer 4 en 2.

4.2.3 Effecten

Door het verdwijnen van de bebouwing aan de Harmelerwaard nummer 10A en de aanleg van een weg wordt de vliegroute die tussen de bebouwing aan de Harmelerwaard ligt, onderbroken. Daarnaast verdwijnt de zomerverblijfplaats in de woning door de sloop van de bebouwing. Ook verdwijnt er potentieel foerageergebied. Echter is in de omgeving genoeg alternatief foerageergebied aanwezig, waardoor het foerageergebied niet als essentieel onderdeel van het leefgebied wordt beschouwd. Voor het beschadigen en vernielen van vliegroutes, rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Er is geen vliegroute van water- of meervleermuis waargenomen over de Leidse Rijn.

4.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Steenmarter

Gedurende de zolderinspectie is geconcludeerd dat de zolder van de schuur niet toegankelijk is voor steenmarter. De zolder was verder schoon, er waren geen sporen van steenmarter (latrines, vettige sporen of prooiresten) aanwezig. Aanwezigheid van steenmarter in het plangebied is uitgesloten.

4.4 AMFIBIEËN

Heikikker

Gedurende de drie avondbezoeken in maart en april is geen kooractiviteit van heikikker gehoord. Daarnaast is op twee extra dagen geluisterd en/of geschept naar heikikker aangezien een ecooloog ter plaatse was voor onderzoek naar andere soorten. Ook op deze dagen zijn geen waarnemingen gedaan van heikikker. Ook is het plangebied in september bezocht om naar juveniele heikikkers te zoeken. Deze zijn niet aangetroffen. Aanwezigheid van heikikker binnen het plangebied is dan ook uitgesloten.

4.5 REPTIELEN

Ringslang

In de aanwezige hopen organisch materiaal/broeihopen in het plangebied zijn geen eischalen aangetroffen van ringslang. Daarnaast zijn herpetoplaten neergelegd in het plangebied. Er zijn geen ringslangen aangetroffen onder deze herpetoplaten. De aanwezigheid van ringslang in het gebied wordt dan ook uitgesloten.

4.6 OVERIGE WAARNEMINGEN

Tijdens het onderzoek naar heikikker, ringslang en huismus zijn een aantal (weide)vogels waargenomen in het weiland in het plangebied en rondom de woning. Onder andere de soorten ijsvogel, scholekster, tureluur en boerenwaluw zijn gezien. De nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd. Wel is van belang dat er buiten het broedseizoen gewerkt om aantasting van actieve nesten van deze en andere vogelsoorten te voorkomen. Wanneer het plangebied eerst gecontroleerd wordt op actieve nesten door een ecooloog, en deze blijken niet aanwezig, kan eventueel in het broedseizoen gewerkt worden. Wel geldt te allen tijden de Zorgplicht.

Verder zijn geen waarnemingen gedaan binnen het plangebied die van belang zijn.

5 CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES

In Harmelerwaard te Harmelen is een nieuw aan te leggen ontsluitingsweg tussen de Hugo de Vriesweg en de rotonde aan de Utrechtsestraatweg gepland. Voor de aanleg is de sloop van de bebouwing op het perceel 10A aan de Harmelerwaard noodzakelijk en zal de landbouwgrond ten noorden van dit perceel verdwijnen. Uit de uitgevoerde quick scan flora en fauna in 2019 (Luijten, 2019) is geconcludeerd dat de volgende beschermde soorten niet uit te sluiten zijn binnen het plangebied: huismus, gierzwaluw, steenuil, vleermuizen, steenmarter, heikikker en ringslang. In 2020 is door Laneco onderzoek uitgevoerd naar deze beschermde soorten.

5.1 SAMENVATING EN CONCLUSIE

5.1.1 *Vogels met een jaarrond beschermd nest*

Huisumus, gierzwaluw en steenuil

Er zijn binnen het plangebied geen nesten, rustplaatsen of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van huismus, gierzwaluw of steenuil vastgesteld. Aanwezigheid van essentiële onderdelen van het leefgebied van deze soorten binnen het plangebied is dan ook uitgesloten.

5.1.2 *Vleermuizen*

In de westelijke gevel van het woonhuis is een zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Daarnaast is een vliegroute vastgesteld die met name gebruikt wordt door de soort gewone dwergvleermuis. Er zijn verder geen essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen geconstateerd binnen het plangebied, zoals kraamverblijfplaatsen of essentiële foerageerplaatsen.

5.1.3 *Grondgebonden zoogdieren*

Steenmarter

Binnen het plangebied zijn geen individuen of essentiële onderdelen van het leefgebied vastgesteld. Aanwezigheid van steenmarter binnen het plangebied is dan ook uitgesloten.

5.1.4 *Amfibieën*

Heikikker

Tijdens de bezoeken aan het plangebied zijn geen individuen van heikikker niet gehoord of gezien. Aanwezigheid van heikikker binnen het plangebied is dan ook uitgesloten.

5.1.5 Reptielen

Ringslang

In het plangebied zijn geen waarneming gedaan van individuen of broedhopen van ringslang. Aanwezigheid van ringslang binnen het plangebied is dan ook uitgesloten.

5.1.6 Overige soorten

Tijdens het onderzoek zijn verschillende vogelsoorten waargenomen waarvan het nest niet jaarrond beschermd is. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Indien de werkzaamheden in het broedseizoen uitgevoerd moeten worden, dient een inspectie plaats te vinden door een ecooloog.

5.2 CONSEQUENTIES

5.2.1 Vogels met een jaarrond beschermd nest

Huismus, gierzwaluw en steenuil

Binnen het plangebied zijn geen essentiële en beschermde onderdelen van het leefgebied van huismus, gierzwaluw of steenuil vastgesteld. Er zijn dan ook geen consequenties vanuit de Wet natuurbescherming voor de geplande werkzaamheden ten aanzien van huismus, gierzwaluw en steenuil.

5.2.2 Vleermuizen

In het plangebied is een zomerverblijfplaats (1 stuks) en een vliegroute (10-15 dieren) van de gewone dwergvleermuis vastgesteld binnen het plangebied. Er dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd en er dienen mitigerende maatregelen genomen te worden. Deze dienen uitgewerkt te worden in een projectplan wat bij de ontheffingsaanvraag gevoegd wordt.

5.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter

Binnen het plangebied zijn geen individuen of essentiële onderdelen van het leefgebied vastgesteld. Ook voor steenmarter zijn geen er geen consequenties vanuit de Wet natuurbescherming met betrekking tot de geplande werkzaamheden.

5.2.4 Amfibieën

Heikikker

Aanwezigheid van heikikker is door middel van gericht onderzoek naar deze soort uitgesloten. Consequenties vanuit de Wet natuurbescherming door de geplande werkzaamheden zijn er daarom niet voor heikikker.

5.2.5 Reptielen

Ringslang

Aanwezigheid van ringslang is door middel van soortgericht onderzoek uitgesloten. Er zijn dan ook geen consequenties voor deze soort vanuit de Wet natuurbescherming met betrekking tot de geplande werkzaamheden.

5.2.6 Overige soorten

Er zijn ten aanzien van overige soorten geen consequenties voor het slopen van de bebouwing, het (eventueel) kappen van de bomen en het realiseren van ontsluitingsweg binnen het plangebied. Verder dienen de voorwaarden uit de quick scan flora en fauna (Luijten, 2019) ten aanzien van broedvogels en de zorgplicht in acht te worden genomen.

- De start van werkzaamheden dient buiten het broedseizoen van vogels (wat globaal van half maart tot half juli loopt) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken.
- Op basis van de zorgplicht dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - werkzaamheden, zoals graaf- en sloopwerkzaamheden en het verwijderen van begroeiing, te starten buiten het voortplantingsseizoen (april - augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

BIJLAGE 1 SOORTENBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Wet natuurbescherming bepalend. De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van natuurlijke habitats en wilde flora en fauna in hun natuurlijke leefomgeving. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast. Deze bescherming is, afhankelijk van het beschermingsregime, als volgt in de Wet Natuurbescherming opgenomen:

Vogelrichtlijn

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.
- Artikel 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijn, Bern bijlage II, Bonn bijlage I

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Nationaal beschermde soorten

- Artikel 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Procedurele gevolgen

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- *Soorten van de Vogelrichtlijn:*
Dit betreffen alle vogelsoorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten en verwilderde soorten, zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- *Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn:*
Dit zijn alle soorten in onderdeel A van bijlage IV van de Habitatrichtlijn inclusief bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I van het Verdrag van Bonn, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
- *Nationaal beschermde soorten:*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het betreft hier de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Een project kan in strijd zijn met de Wet natuurbescherming wanneer een ruimtelijke ingreep direct of indirect leidt tot het aantasten van verblijf- en/of rustplaatsen van de aangewezen, niet vrijgestelde beschermde soorten of hun leefgebied. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege een in de wet genoemd belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Wettelijke belangen

Om een ontheffing te krijgen voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet worden voldaan aan een van de volgende belangen:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats.
- Wanneer de volksgezondheid en/of de openbare veiligheid in het geding is.
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Om een ontheffing te krijgen voor soorten van de Vogelrichtlijn moet worden voldaan aan een van de volgende belangen:

- Wanneer de volksgezondheid en/of de openbare veiligheid in het geding is.
- Wanneer de veiligheid van het luchtverkeer in het geding is.
- Ter bescherming van flora en fauna.

Voor nationaal beschermde soorten geldt:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat we nadelige gevolgen voor inheemse planten en dieren moeten voorkomen – of ze nu beschermd zijn of niet – en zorgvuldig met onze omgeving om moeten gaan. Deze zorgplicht geldt voor iedereen.

BIJLAGE 2 LITERATUURLIJST

Helmer, W., Limpens, H.J.G.A., en Bongers, W. (1987). *Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors*. Soest, Nederland: Stichting Vleermuisonderzoek (Dr. Leo Bels Stichting).

Luijten, A.M., 2019. *Quick scan flora en fauna. Ontsluitingsweg te Harmelerwaard*. Laneco, Ede.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Netwerk Groene Bureaus, GAN, 2017. *Vleermuisprotocol*.

Websites:

Nationale Databank Flora en Fauna (2020) Uitvoerportaal. Kaart, 2010 t/m 2020. Geraadpleegd juni 2020 van <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

PDOK Viewer (2020) PDOK. Geraadpleegd op mei 2020 van www.pdok.nl/viewer/#

SOVON (2012-2018), Vogelatlas. Geraadpleegd mei 2020 van <https://www.vogelatlas.nl/>

Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN) (2020) Vleermuis.net. Geraadpleegd op mei 2020 van www.vleermuis.net

BIJLAGE 3 KAARTEN OBSERVATIES VLEERMUIZEN (1/2)

BIJLAGE 4 KAARTEN OBSERVATIES VLEERMUIZEN (2/2)

